

NIEUWBESCHRIJVING VAN *SULCOREBUTIA CRISPATA* SUBSP. *REBUTIOIDES* P. LECHNER SUBSP. NOV.

Peter Lechner

Het was 13 november 2002 - op een hellende bergrug met een kale kam, enkele echinopsissen, aan de achterzijde steil, rotsig, begroeid met gras, zuidwestelijk georiënteerd, groeien grote, platte, rebutia-achtige *sulcorebutia*'s, voor een deel ook met stekende doorns. De planten stonden meestal tussen rotsen omgeven door mos en mosvarens. Spontaan kregen de magentakleurig bloeiende sulco's de provisorische naam '*rebutioides*' (Afb. 1).

Deze vanaf 2002 ingevoerde naam is intussen algemeen in zwang. De planten staan onder deze naam in de verschillende collecties en voor velen is de herkomst bekend. Gezien de sterk afwijkende vorm scheen een beschrijving voor de hand liggend, maar daartoe moet men

eerst de planten grondig bestuderen en afwegen tegenover de andere, tot in de verre omgeving van de groeiplaats voorkomende, *sulcorebutia*'s (Lechner, 2015).

Onlangs beschreef L. Horáček (2014) dit taxon op het niveau van soort, hetgeen blijkbaar gebeurde zonder voldoende kennis te hebben van de vormenrijkdom van *S. crispata* (Lechner, 2015). Het door hem opgevoerde kenmerk 'ribbenaantal' (Ribs: around 27, spirally arranged ...) is incorrect wat al blijkt uit de foto's bij het artikel. Het door hem genoemde doornaantal (ca. 25 or more ...) toont aan dat hij geen inzicht heeft in de spreiding van dit kenmerk over het taxon. En tenslotte de opgegeven grootte, dit kan slechts betrekking hebben op een sterk opgedreven exemplaar. De grootste plant, die de auteur op de vindplaats vond, had een diameter van 10 cm en dit was aan het einde van de regentijd en een plant die op een sterk beschaduwde plek groeide.

De afgelopen 12 jaar werd de groeiplaats herhaalde malen bezocht en ook het nabije en wat verderaf gelegen gebied werd systematisch onderzocht. Ook werd de tijd gebruikt om in cultuur de uit natuurzaden

Afb. 1: De gelijkenis met *Rebutia* was de reden voor de naamgeving.

opgekeekte planten diepgaand te bestuderen. Daarbij werd het duidelijk, dat deze *sulcorebutia* een lokaal voorkomende, qua bedoorning constant sterk afwijkende vorm is uit het veelvormige *S. crispata*-complex (Afb. 2-4). Deze *sulcorebutia* werd voor het eerst in het jaar 2007 in de literatuur voorgesteld

(Lechner & Draxler).

Wezenlijke onderscheidingskenmerken ten opzichte van een 'normale' *S. crispata* zijn het afwijkende doornenbeeld alsook de grootte van volwassen planten. Dit taxon wordt derhalve met de al lang ingeburgerde naam als subspecies *rebutioides* beschreven.

***Sulcorebutia crispata* subsp. *rebutioides* P. Lechner subsp. nov.**

Differs from the typical subspecies by arrangement, orientation and numbers of spines and size of the plant body. Spines up to 50, the marginal spines passing over into the central ones, straight to slightly curved, stiff and pungent (vs. 12 to 32 marginal spines, no central ones, slightly curved to twisted); spines adpressed or horizontal to upwards spreading, largely covering the plant body (vs. pectinate, more or less adpressed to the plant body, sometimes interwoven); diameter of the plant body up to 70 mm (vs. up to 45 mm).

Locality: Bolivia, Dept. Chuquisaca, 3 km north of Sopachuy

Material Studied (grown from seed collected in nature): PL20.037, Herbarium LPB, Herbarium WU 0079258.

Basionym: *Sulcorebutia slabana* Horáček

Afb. 2: Een groot exemplaar aan het eind van de regentijd

Afb. 3: De typische crispatabloem - magenta met gele tot felrose meeldraden

Beschrijving

Lichaam enkelvoudig, zelden spruitend, 30 mm hoog en tot 70 mm diameter. Epidermis groen tot licht grijsgroen, met een penwortel. **Ribben** ca. 20, spiraalvormig, opgedeeld in tot 10 mm lange knobbels. **Areolen** tot 5 mm lang. **Doorns** 30 - 50, tot 12 mm lang, aanliggend tot zijwaarts en naar boven afstaand, recht tot licht gebogen, stijf, stekend, randdoorns en middendoorns in elkaar overgaand, het lichaam grotendeels bedekkend. **Bloem** ca. 30 mm lang en 40 (30) mm breed, licht- tot donkermagenta, meeldraden roze tot gelig. **Zaden** matzwart met loslatende bruine cuticula, 1,2 - 1,5 mm bij 1,1 - 1,3 mm.

Vindplaats: Bolivia, dept, Chuquisaca, 3 km ten noorden van Sopachuy.

Bestudeerd materiaal: (opgekweekt uit natuuraad) PL 20.137, herbarium LPB; PL 20.137, herbarium WU onder nr. 0079258.

Basioniem : *Sulcorebutia slabana* Horáček

Beschreibung

Körper einzeln, selten sprossend, 30 mm hoch und bis 70 mm Durchmesser; Epidermis grün bis hell graugrün; mit Rübenwurzel. **Rippen** etwa 20, spiralig in bis 10 mm lange Höcker verschränkt. **Areolen** bis 5 mm lang. **Dornen** 30 - 50, bis 12 mm lang, anliegend bis seitlich und nach oben abstehend, gerade bis schwach gebogen, steif, stechend; Randdornen in Mitteldornen übergehend, Körper weitgehend deckend. **Blüte** ca. 30mm lang und 40 (30) mm Durchmesser, hell- bis dunkelmagenta, Staubfäden rosa bis gelblich. Samen mattschwarz, mit brauner ablösender Cuticula, 1,2 - 1,5 mm x 1,1 - 1,3 mm.

Standort Bolivien, Dept. Chuquisaca, 3 km nördlich von Sopachuy

Studiertes Material: (aus Samen gezogen) PL20.037, Herbarium LPB; PL20.037, Herbarium WU 0079258.

Basionym: *Sulcorebutia slabana* Horáček

Verspreiding en ecologie

De groeiplaatsen van deze onder-soort bevinden zich op een ongeveer 3,5 km lange, markante, min of meer noord-zuid gerichte bergrug. Pas aan het noordelijke uiteinde groeit in een circa 80 m lager liggend dal de typische *crispata* met aanliggende be-doorning. Hemelsbreed ligt deze plek ca. 800 m af van de eerstvolgende groeiplaats van *S. crispata* subsp. *rebutioides*. Het was een toevalstref-fer beide subspecies naast elkaar te kunnen fotograferen (Afb. 6). Tussen alle honderden *rebutioides*-planten werd deze 'normale' vorm slechts een keer waargenomen.

De groeiplaatsen bestaan uit grove stenen tot kleine rotsen met een lage struikvegetatie (Afb. 5). In ver-gelijking met de groeiplaatsen van de type-ondersoort zijn de groeiplaatsen sterk beschaduwd en beduidend vochtiger (hier komen mossen en selagi-nella voor!). Naar het westen toe wor-den de groeiplaatsen opener, krijgen de gehele dag zon en de bodem be-staat overwegend uit steenslag. De hier voorkomende *sulcorebutia*'s heb-ben weliswaar een *rebutioides*-achtig doornbeeld, maar het aantal doorns is geringer en ze zijn harder en duidelijk meer stekend. Deze kenmerken wor-den versterkt naar het westen toe, in de richting van het voorkomen van *S. viridis* (Lechner & Draxler, 2010). De auteur beschouwt deze planten als een

Van boven naar beneden:

Afb. 4: De bedoorning kleurt van geel tot licht-bruin

Afb. 5: De groeiplaatsen rotsachtig met grove stenen tot kleine rotsen en een lage struikve-getatie

Afb. 6: Een enkele keer kon in het vindgebied ook de normale vorm waargenomen worden

Afb. 7: *Sulcorebutia viridis* - door overgangsvormen met *S. crispata* subsp. *rebutioides* verbonden

Tabel

Morfologische vergelijking van *S. crispata* subsp. *crispata* en subsp. *rebutioides*

	Subspecies <i>crispata</i>	Subspecies <i>rebutioides</i>
Lichaam		
diameter	Tot 45 mm	Tot 70 mm
ribben	Tot 16	Tot 20
Doornkenmerken		
inplanting	Pectinaat, min of meer tegen het lichaam aanliggend, ook met elkaar vervlochten	Aanliggend tot zijwaarts en naar boven afstaand, het lichaam grotendeels bedekkend
aantal	12-32 randdoorns, geen midden- dendoorns	30-50, randdoorns en midden- doorns in elkaar overgaand
Vorm en hoedanigheid	Zwak gebogen tot gedraaid, deels met elkaar vervlochten	Recht tot licht gebogen, stijf, stekend

tussen- dan wel overgangsvorm naar *S. viridis* (Afb. 7, 8, 9).

Dank aan Prof. Dr. Walter Till (Universiteit Wenen) voor de vele dis-

cussies en het kritisch doorlezen van het manuscript.

Dank aan Ludwig Bercht voor de vertaling.

Afb. 8: Een overgangsvorm naast een standplaats van *S. viridis*

Afb. 9: Een overgangsvorm naast een standplaats van *S. crispata* subsp. *rebutioides*

o. Univ. Prof. Em. DI Dr. Peter Lechner
 Institut für Abfallwirtschaft
 BOKU-Wien
 Muthgasse 107
 A 1190 Wenen

Literatuur

Horáček, L. (2014).
Sulcorebutia slabana Horáček spec. nova - nezaměnitelný druh podobný rebuciím - Kaktusy 4: 111 - 117.

Lechner, P. & Draxler, A. (2007).
 Neue *Sulcorebutia*-
 Sippen im östlichen
 Hochland von Boli-
 vien. - Kakt. and.
 Sukk. 58: 127- 131.

Lechner, P., Drax-
 ler, A. & Birch-
 mann, H. (2010).
Sulcorebutia viridis
 (Cactaceae) - eine
 neue Art aus Boli-
 vien. - Kakt. and.
 Sukk. 61: 65 - 70.

Lechner, P. (2015):
 Verbreitung und
 morphologische
 Variabilität von
*Sulcorebutia cris-
 pata*. - Kakt. and.
 Sukk. 66 (2): 29-
 37

Foto's van de schrijver

Dit artikel werd in **Succulenta** 94:2 (2015) (bldz. 85-90) gepubliceerd.

Overgenomen met de toelating van de schrijver en de uitgever.
